

Examining the role of religiosity and sense of social security in predicting social justice with an emphasis on health

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Alireza Kamali
Hoshang Zahiri*
Mansour Sharifi

How to cite this article

Alireza Kamali, Hoshang Zahiri, Mansour Sharifi, Examining the role of religiosity and sense of social security in predicting social justice with an emphasis on health, *Journal of Quran and Medicine*. 2023; 8(3): 110-117.

1. PhD student, Department of Sociology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Sociology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran (corresponding author).
3. Assistant Professor, Department of Social Sciences, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran.

* Correspondence:
Email: Hoshzahiri@gmail.com

ABSTRACT

Purpose: One of the important goals in health policy is to ensure social justice in health, so the present study was conducted with the aim of investigating the role of religiosity and sense of social security in predicting social justice in the health system.

Materials and methods: The research method was descriptive-correlation. The research population included all citizens aged 18 to 69 in Tehran in 1401, and 768 people were selected by stratified sampling (men and women) based on Cochran's formula. The data collection tools included Alivardinia et al.'s religiosity questionnaires (1393), Asl et al.'s sense of social security and trust (1402), and Riahi et al.'s (1397) social justice questionnaires. Data analysis was done using Pearson correlation test and multiple regression with SPSS version 24 software.

Findings: The results showed that the relationship between religiosity ($r=0.600$) and sense of social security ($r=0.688$) with social justice was positive and significant ($p<0.01$). Also, religiosity predicts social justice by 37.3% and social security by 47.6%.

Conclusion: Based on the results, religiosity and the feeling of social security lead to the expansion of social justice, so the research results show the importance of the role of religiosity and the feeling of social security in promoting the social justice of citizens.

Keywords: Religiosity, Sense of Social Security, Social Justice, Health.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۰۲

*نویسنده مسئول: Hoshzahiri@gmail.com

مقدمه

سلامت جزئی ضروری از توانمندی‌های انسان است که برای پیشرفت به آن نیاز دارد و بدین منظور، کشورهای مختلف با استفاده از نظام‌های سلامت خود به دنبال تأمین سلامت و پاسخگویی به انتظارات مردم در تمامی زمینه‌های مرتبط با فراهم‌سازی خدمات بهداشتی و درمانی هستند. سیاست‌گذاری سلامت به‌عنوان یکی از ابعاد سیاست‌گذاری اجتماعی محسوب می‌شود که دولت‌ها جهت تحقق عدالت به آن توجه می‌نمایند (۱). احساس عدالت یکی از شاخص‌های اصلی رفاه اجتماعی در دنیای امروز است. احساس عدالت را در قالب رفاه از دو بعد در نظر می‌گیرند از یک زاویه آن را در قالب فردی، اجتماعی و سیاسی (عملکرد مسئولین و سازمان‌ها) تقسیم‌بندی می‌کنند و از بُعد دیگر آن را به عدالت توزیعی و رویه‌ای تقسیم می‌کنند (۲). عدالت اجتماعی^۱ به معنای حفظ منافع گروه‌های مختلف اجتماعی به‌طور عام و گروه‌های هدف به‌طور خاص از طریق توزیع بهینه منابع درآمدها و هزینه‌ها است به‌عبارتی دیگر عدالت اجتماعی شامل ادراک فرد در مقام کنشگر اجتماعی و ارزیابی عادلانه او از مناسبات توزیع قدرت و ثروت است (۳).

از منظر ادبیات و منطق قرآن کریم، مبانی معرفت‌شناختی عدالت اجتماعی را می‌توان در مواردی چون غایت‌گرایی عادلانه، امکان شناخت پیشینی - عقلی عدالت، حکم ذاتی عقل در فهم عدل، تأیید فهم عقلی، عقلایی و فطری انسان‌ها از عدالت رصد کرد و در کنار آن‌ها شریعت نیز یکی از منابع فهم عدالت به شمار می‌آید (۴). همچنین عدالت یکی از موضوعات مهم در جامعه و مورد تأکید خداوند است و خواسته خداوند این است که مؤمنان، متصف به این صفت بوده و در برپایی آن کوشا باشند و نیز اینکه اجرای عدالت در جامعه منوط به پایبندی به یک سری از رفتارها مانند پایبندی به حق، عدم باندبازی و... و دوری از بعضی از رفتارهای مانند پامال کردن حق دیگران و ... است (۵). احساس عدالت اجتماعی از مهم‌ترین ارکان بهبود احساس امنیت اجتماعی از طریق تقویت مؤلفه‌های دسترسی به منابع، حکمروایی خوب، رفاه اقتصادی، عدالت اقتصادی، رشد شخصیت فردی، نبود تبعیض‌های اجتماعی و دسترسی به خدمات اجتماعی، میزان رضایتمندی و میزان مشارکت اجتماعی و غیره است (۶).

عوامل متعددی بر احساس عدالت اجتماعی شهروندان مؤثر است که دین از مهم‌ترین آن‌هاست. اگرچه در مورد تعریف دین‌داری^۲ ابهامات گسترده‌ای وجود دارد؛ ولی به‌طور کلی دین‌داری عبارت است از التزام فرد به دین مورد قبول خویش، این التزام در مجموعه‌ای

علیرضا کمالی

دانشجوی دکتری، گروه جامعه‌شناسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران.

هوشنگ ظهیری*

استادیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران (نویسنده مسئول).

منصور شریفی

استادیار، گروه علوم اجتماعی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران.

چکیده

هدف: یکی از اهداف مهم در سیاست‌گذاری حوزه سلامت تأمین عدالت اجتماعی در سلامت است، بنابراین مطالعه حاضر باهدف بررسی نقش دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی در پیش‌بینی عدالت اجتماعی در نظام سلامت انجام شد.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش توصیفی- همبستگی بود. جامعه پژوهش شامل تمامی شهروندان ۱۸ تا ۶۹ سال شهر تهران در سال ۱۴۰۱ بودند که بر اساس فرمول کوکران ۷۶۸ نفر به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای (زن و مرد) انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسش‌نامه‌های دین‌داری علی‌بوردی‌نیا و همکاران (۱۳۹۳)، احساس امنیت اجتماعی وثوقی اصل و همکاران (۱۴۰۲) و عدالت اجتماعی ریاحی و همکاران (۱۳۹۷) بودند. تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه و با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ صورت گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد رابطه بین دین‌داری ($r=600/0$) و احساس امنیت اجتماعی ($r=688/0$) با عدالت اجتماعی مثبت و معنی‌دار بود ($p<0.01$). همچنین دین‌داری ۳۷/۳ درصد و امنیت اجتماعی ۴۷/۶ درصد عدالت اجتماعی را پیش‌بینی می‌کنند.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی موجب گسترش عدالت اجتماعی می‌شود، لذا نتایج پژوهش اهمیت نقش دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی در ارتقای عدالت اجتماعی شهروندان را می‌رساند.

واژگان کلیدی: دین‌داری، احساس امنیت اجتماعی، عدالت اجتماعی، سلامت.

2. Religiosity

1. Feeling Social Justice

عدل) را نیز نازل کردیم تا مردم به عدالت عمل نمایند (۱۹). همچنین از نگاه خداوند، رعایت کردن عدالت از مهم‌ترین مقولاتی است که انسان‌های مؤمن (در سطح خرد)، در روابطشان با یکدیگر (سطح میانه) و در نظام‌های کلان مدیریتی و ساختارهای سیاسی، فرهنگی، اقتصادی جامعه‌ای که مبتنی بر اسلام ایجاد شده (سطح کلان)، ملزم به رعایت آن هستند. از این رو شناخت و توسعه عدالت اجتماعی و مؤلفه‌های وابسته به آن، راهبرد جدیدی را فراسوی چشم‌انداز افراد گشوده تا به صورت عملیاتی در این حوزه‌ها وارد شوند. از این رو مطالعه حاضر باهدف بررسی نقش دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی در پیش‌بینی عدالت اجتماعی شهروندان تهرانی در نظام سلامت انجام شد و به دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی در پیش‌بینی عدالت اجتماعی شهروندان تهرانی در نظام سلامت نقش دارد؟

مواد و روش‌ها

روش پژوهش توصیفی-همبستگی بود. جامعه پژوهش شامل تمامی شهروندان ۱۸ تا ۶۹ سال شهر تهران در سال ۱۴۰۱ بودند که بر اساس فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ مرد و ۳۸۴ زن و در مجموع ۷۶۸ نفر به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای (زن و مرد) انتخاب شدند. ملاک‌های ورود شامل قرار داشتن در دامنه سنی ۱۸-۶۹ سال، داشتن سواد خواندن و نوشتن، تمایل به شرکت در پژوهش و نداشتن مشکلات روانشناختی بر اساس فرم خود اظهاری بود و ملاک‌های خروج شامل عدم همکاری در مطالعه و تکمیل ناقص ابزار پژوهش بود. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسش‌نامه‌های زیر بودند:

پرسش‌نامه دین‌داری: این پرسشنامه ۴۵ سؤالی توسط علیوردی‌نیا و همکاران (۱۳۹۳) ساخته شده که دین‌داری را در قالب سه بعد اعتقادی (۷ سؤال)، عاطفی یا تجربه دینی (۱۷ سؤال) و رفتاری (۲۱ سؤال) در قالب مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای از کاملاً موافقم (نمره ۴) تا کاملاً مخالفم (نمره صفر) موردسجش قرار می‌دهد، لذا دامنه نمرات بین ۱۸۰-۴۵ هست و نمرات بالاتر نشان‌دهنده دین‌داری بیشتر هست. در مطالعه علیوردی‌نیا و همکاران (۱۳۹۳) روایی محتوایی توسط اساتید تایید و پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد (۲۰). در مطالعه حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ به دست آمد.

پرسش‌نامه احساس امنیت اجتماعی: این پرسشنامه ۲۹ سؤالی توسط وثوقی اصل و همکاران (۱۴۰۲) ساخته شده که هفت بعد احساس امنیت جسمی، مالی، عاطفی، شغلی، جانی، قضایی و فکری را بر روی یک مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای از کاملاً موافقم (نمره پنج) تا کاملاً مخالفم (نمره یک) موردسجش قرار می‌دهد، دامنه نمرات بین ۱۴۵-۲۹ هست که نمرات بالاتر نشان‌دهنده امنیت اجتماعی بیشتر هست و برعکس. در مطالعه وثوقی و همکاران (۱۴۰۲) روایی

از اعتقادات، احساسات و اعمال فردی و جمعی که حول خداوند و رابطه ایمانی با او دور می‌زند شکل می‌گیرد، به‌نحوی که این پیروی بر زندگی اجتماعی و غیردینی او تأثیر می‌گذارد (۷)، بنابراین دین‌داری به گرایش‌های مختلف افراد برای التزام به باورها، اصول و فعالیت‌های دینی اشاره دارد و سیستم منسجمی از رفتارها و باورها است که افراد از طریق آن دنیای پیرامون را نسبت به خویش بازتعریف می‌کنند و از این جهت، دین‌داری نقش قابل‌توجهی در شکل‌گیری و سازمان‌دهی هویت افراد دارد (۸). دین‌داری همان بهره و کاربرد دین در چارچوب زندگی روزمره افراد است که به فراخور موقعیت اقتصادی و اجتماعی آنان شکل‌های متنوعی پیدا کرده است (۹). دین‌داری با خصوصیتی مانند ثبات در زندگی، آرامش، احساس رابطه نزدیک با خود، خدا، جامعه و محیط، شایستگی و هماهنگی مشخص می‌شود و در زندگی هدف و معنا ایجاد می‌کند (۱۰). در مطالعات نقش دین‌داری در احساس عدالت اجتماعی دانشجویان (۱۱)، احساس عدالت اجتماعی در بین شهروندان (۱۲) و با نگرش به عدالت اجتماعی دانشجویان (۱۳) تایید شده است.

از طرفی یکی از نیازهای اولیه و اساسی بشر برای زندگی مطلوب و رسیدن به کمال و سعادت برخورداری از امنیت در ابعاد و انواع مختلف آن از قبیل امنیت و آرامش روحی، روانی، جسمی، اجتماعی و اقتصادی و غیره است تا در پرتو آن بتواند آرامش پیدا کند و در راه سعادت و تکامل خود قدم بردارد (۱۴). در بعد عینی امنیت را می‌توان به‌عنوان فراغت از تهدید تعریف کرد. و در بعد ذهنی مراد از امنیت احساس آرامش و یا عدم احساس تهدید و عدم احساس ترس ناشی از آن از سوی محیط‌های دور و نزدیک فرد است (۱۵). منظور از امنیت اجتماعی آرامش و آسودگی خاطری است که جامعه برای اعضای خود ایجاد می‌کند و از وظایف و اهداف هر جامعه محسوب می‌شود در بحث امنیت اجتماعی و اخلاقی باید به وجود یک شالوده اخلاقی محکم که منبع تغذیه‌ای برای شهروندان آن جامعه محسوب می‌شود اشاره کرد تا بتوان به سازمان‌دهی فرهنگی در فضای اجتماعی دست‌یافت (۱۶). امنیت از نیازها و ضرورت‌های پایه‌ای فرد و جامعه تلقی می‌شود که فقدان و یا اختلال در آن پیامدها و بازتاب‌های نگران‌کننده و خطرناکی به دنبال دارد (۱۷). پژوهش‌ها از تأثیر احساس امنیت بر میزان احساس عدالت (۲) و عدم برخورداری امنیت از شاخص‌های عدالت (۱۸) حکایت دارند.

اهمیت مقوله عدالت به حدی است که در اندیشه اسلامی نیز بر عدالت در وجوه مختلف آن تمرکز گردیده و برقراری عدالت از مهم‌ترین رسالت‌های انبیاء الهی دانسته شده است، به‌گونه‌ای که خداوند رحمان در آیه ۲۵ سوره حدید، فرموده است: «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ»، ما رسولان خود را به دلایل روشن فرستادیم و به آن‌ها کتاب و میزان

¹ . Social Security

پس از تعیین حجم نمونه و انتخاب آزمودنی‌ها، پژوهشگران نسبت به توزیع پرسش‌نامه‌ها بین شهروندان تهرانی اقدام نمود. برای رعایت اصول اخلاقی پس از توضیحات لازم درباره‌ی اهداف پژوهش و اطمینان بخشی از فاش نشدن نام شرکت‌کنندگان و جلب مشارکت و همکاری ایشان و همچنین با توضیح دادن درباره‌ی هر یک از ابزارها بدون آنکه پاسخی القا شود از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا به سؤالات پاسخ دهند. پس از تکمیل ابزارهای پژوهش و جمع‌آوری اطلاعات لازم تجزیه و تحلیل آن‌ها با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه و با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ صورت گرفت.

یافته‌ها

در جدول ۱. یافته‌های توصیفی و ضرایب همبستگی بین دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی با عدالت اجتماعی گزارش شده است.

جدول ۱. یافته‌های توصیفی و ضرایب همبستگی بین دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی با عدالت اجتماعی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱- اعتقادی													
۲- عاطفی	** / .۵۱۳												
۳- رفتاری	** / .۶۵۱	** / .۴۸۱											
۴- دین‌داری	** / .۷۸۳	** / .۸۰۷	** / .۸۹۰										
۵- امنیت جسمی	** / .۵۰۸	** / .۴۰۰	** / .۵۴۱	** / .۵۷۵									
۶- امنیت مالی	** / .۵۴۷	** / .۷۵۲	** / .۵۳۹	** / .۷۳۶	** / .۴۹۰								
۷- امنیت عاطفی	** / .۴۸۰	** / .۷۷۸	** / .۲۴۸	** / .۵۳۵	** / .۱۷۶	** / .۲۲۸							
۸- امنیت شغلی	** / .۵۵۶	** / .۳۷۹	** / .۵۱۳	** / .۵۶۰	** / .۵۷۵	** / .۵۱۶	** / .۱۰۵						
۹- امنیت خانگی	** / .۶۴۰	** / .۴۹۵	** / .۵۴۲	** / .۶۴۳	** / .۵۴۱	** / .۵۴۵	** / .۲۵۷	** / .۵۸۴					
۱۰- امنیت قضایی	** / .۵۸۶	** / .۵۳۳	** / .۵۶۹	** / .۶۶۴	** / .۵۷۸	** / .۵۸۰	** / .۲۷۶	** / .۵۸۷	** / .۶۴۰				
۱۱- امنیت فکری	** / .۳۱۰	** / .۳۶۹	** / .۲۹۱	** / .۳۸۴	** / .۲۵۱	** / .۲۸۲	** / .۳۳۵	** / .۱۴۸	** / .۲۲۶	** / .۳۸۴			
۱۲- امنیت اجتماعی	** / .۷۰۶	** / .۷۶۸	** / .۶۶۸	** / .۸۴۶	** / .۷۴۵	** / .۷۴۹	** / .۴۹۷	** / .۷۲۵	** / .۷۸۴	** / .۸۳۲	** / .۵۲۵		
۱۳- عدالت اجتماعی	** / .۵۳۷	** / .۵۰۰	** / .۴۹۷	** / .۶۰۰	** / .۵۱۰	** / .۵۰۳	** / .۳۱۵	** / .۵۵۵	** / .۵۴۰	** / .۵۷۹	** / .۳۴۱	** / .۶۸۸	
میانگین	۱۴.۳۴	۳۶.۶۵	۵۱.۳۵	۱۰.۲۳۳	۱۴.۲۲	۱۵.۵۶	۱۱.۵۴	۱۳.۰۹	۱۴.۵۰	۱۵.۹۲	۱۱.۸۶	۹۶.۶۸	۴۸.۴۳
انحراف معیار	۲.۳۲۰	۵.۰۹۵	۶.۳۳۰	۱۱.۵۶۳	۳.۲۱۱	۳.۱۳۱	۳.۳۴۸	۳.۱۲۷	۳.۱۷۴	۳.۱۵۰	۲.۸۲۳	۱۵.۲۶۹	۳.۴۷۷

بر اساس نتایج به دست آمده از جدول ۱. تمامی ضرایب همبستگی محاسبه شده بین دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی با عدالت

* معنی‌داری در سطح ۰/۰۵ ** معنی‌داری در سطح ۰/۰۱

آماره دوربین-واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۹۰۷) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۲. تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی عدالت اجتماعی از طریق دین‌داری

سطح معنی اداری	F مقدار	مجدور R تعدیل‌شده	R	مقدار احتمال	t	Beta	خطای استاندارد	B	
۰/۰۱	۱۴۹/۸۰۲	۰/۳۷۳	۰/۶۱۳	۰۰۰۱	۱۹/۴۹۱		۱/۲۳۲	۲۴/۰۰۸	ثابت
				۰۰۰۱	۶/۹۸۳	۰/۲۷۹	۰/۰۸۲	۰/۵۷۰	اعتقادی
				۰۰۰۱	۷/۷۱۰	۰/۲۶۷	۰/۰۳۲	۰/۲۴۸	عاطفی
				۰۰۰۱	۴/۷۷۳	۰/۱۸۷	۰/۰۲۹	۰/۱۴۰	رفتاری

است. لذا نتیجه گرفته شد که دین‌داری به شکل مثبت و معنی‌داری عدالت اجتماعی را پیش‌بینی می‌کند. به‌منظور پیش‌بینی عدالت اجتماعی از طریق امنیت اجتماعی، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین-واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۹۰۶) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم خطی چندگانه مشاهده نشد.

اجتماعی مثبت و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار بود و مثبت بودن ضرایب به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که بین دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی با عدالت اجتماعی ارتباط مستقیم وجود داشت ($p < 0.01$).

به‌منظور پیش‌بینی عدالت اجتماعی از طریق دین‌داری، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از

در جدول ۲. مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۱۴۹/۸۰۲ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار بود که نشان داد دین‌داری می‌تواند تغییرات مربوط به عدالت اجتماعی را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه‌شده بود. مقدار مجدور R تعدیل‌شده برابر با ۰/۳۷۳ به دست آمد که نشان داد ابعاد دین‌داری، ۳۷/۳ درصد از واریانس عدالت اجتماعی را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای بعد اعتقادی ($\beta = 0.279, p < 0.01$)، عاطفی ($\beta = 0.267, p < 0.01$) و رفتاری ($\beta = 0.187, p < 0.01$)

جدول ۳. تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی عدالت اجتماعی از طریق امنیت اجتماعی

سطح معنی اداری	F مقدار	مجدور R تعدیل‌شده	R	مقدار احتمال	t	Beta	خطای استاندارد	B	
۰/۰۱	۹۸/۲۶۴	۰/۴۷۶	۰/۶۹۴	۰۰۰۱	۳۴/۲۸۰		۰/۱۱۸	۲۸/۰۲۶	ثابت
				۰۰۰۲	۳/۱۵۰	۰/۱۱۲	۰/۰۵۲	۰/۱۶۵	امنیت جسمی
				۰۰۰۳	۲/۹۷۶	۰/۱۰۴	۰/۰۵۳	۰/۱۵۷	امنیت مالی
				۰۰۰۱	۴/۶۲۱	۰/۱۳۳	۰/۰۴۱	۰/۱۸۹	امنیت عاطفی
				۰۰۰۱	۶/۶۳۲	۰/۲۴۷	۰/۰۵۶	۰/۳۷۲	امنیت شغلی
				۰۰۰۱	۳/۲۱۰	۰/۱۲۲	۰/۰۵۷	۰/۱۸۲	امنیت جانی
				۰۰۰۱	۳/۶۴۵	۰/۱۴۹	۰/۰۶۲	۰/۲۲۴	امنیت قضایی
				۰۰۰۱	۳/۹۳۳	۰/۱۱۸	۰/۰۵۰	۰/۱۹۸	امنیت فکری

۰/۴۷۶ به دست آمد که نشان داد مؤلفه‌های امنیت اجتماعی، ۴۷/۶ درصد از واریانس عدالت اجتماعی را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای امنیت جسمی ($\beta = 0.112, p < 0.01$)، امنیت مالی ($\beta = 0.104, p < 0.01$)، امنیت عاطفی ($\beta = 0.133, p < 0.01$)، امنیت شغلی ($\beta = 0.247, p < 0.01$)، امنیت جانی ($\beta = 0.122, p < 0.01$)، امنیت قضایی ($\beta = 0.149, p < 0.01$) و امنیت فکری ($\beta = 0.118, p < 0.01$)

در جدول ۳. مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۹۸/۲۶۴ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار بود که نشان داد امنیت اجتماعی می‌تواند تغییرات مربوط به عدالت اجتماعی را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه‌شده بود. مقدار مجدور R تعدیل‌شده برابر با

افراد و گروه‌ها در داخل شبکه‌های اجتماعی باعث می‌شود که انسان‌ها چشم‌انداز مثبت و خوش‌بینانه‌ای نسبت به زندگی داشته باشند و افزایش این خوش‌بینی به نوبه خود منجر به احساس عدالت در میان افراد می‌شود.

دیگر یافته پژوهش نشان داد رابطه بین احساس امنیت اجتماعی با عدالت اجتماعی مثبت و معنی‌دار بود، یعنی بین احساس امنیت اجتماعی با عدالت اجتماعی ارتباط مستقیم وجود داشت، همچنین نتایج نشان داد ابعاد امنیت اجتماعی (امنیت جسمی، امنیت مالی، امنیت عاطفی، امنیت شغلی، امنیت جانی، امنیت قضایی و امنیت فکری) به شکل مثبت و معنی‌داری عدالت اجتماعی را پیش‌بینی می‌کنند. نتیجه به دست آمده با نتایج مطالعات پیشین در این زمینه همخوان است، به‌طور مثال پژوهش هزارجریبی و همکاران (۱۳۹۰) نشان داد که احساس امنیت دارای تأثیر افزایش بر میزان احساس عدالت در بین افراد هست (۲). پژوهش ملک افضلی (۱۳۹۹) نشان داد عدم برخورداری امنیت از شاخص‌های عدالت در سلامت و تعیین‌کننده‌های اجتماعی آن محسوب می‌شود (۱۸). در تبیین نتیجه به دست آمده می‌توان گفت امنیت نیز با تمام ابعاد و زمینه‌هایش، از ضروریات زندگی فردی و اجتماعی انسان بوده و عدم وجود آن، خلأ بزرگ و فصل مشترک بسیاری از مشکلات بشر در زندگی محسوب می‌شود. اما در صورت استقرار عدالت در جامعه شاهد رشد و شکوفایی استعدادها، بهره‌وری صحیح از امکانات و نعمت‌های الهی در جامعه خواهیم بود وحدت کلمه تفاهم و همگرایی در میان افراد مسئولین و گروه‌های جامعه برقرار شده و از بروز اختلافات و تبعیض‌های ناروا در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جلوگیری می‌گردد از تجمع و تکاثر سرمایه‌ها انحصارگرایی و بروز بیکاری و فقر و ناهنجاری در قشر عظیمی از مردم جلوگیری شده و زمینه اعتلای فرهنگی بالندگی و رشد فکری فراهم می‌شود سطح مشارکت در زمینه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی ارتقاء یافته و پیوند میان مردم و حکومت مستحکم می‌گردد امنیت پایدار در سایه آرامش روحی تک‌تک افراد جامعه به عنوان یکی از نتایج تحقق عدالت اجتماعی تضمین و جامعه به سوی کمال که هدف نهایی آفرینش است رهنمون می‌شود. در نهایت راه سعادت بشری در همه ابعاد هموار و، امنیت در سایه تحقق عدالت اجتماعی موجب ثبات و دوام حکومت می‌گردد (۲۵). در تبیینی دیگر می‌توان گفت نقش امنیت در هر سطحی و با هر گونه بعدی در بستر سازی توسعه جوامع انسانی، فراهم آوردن فضای فکری، مدیریت زندگی اجتماعی، مشارکت در روابط اجتماعی و بالاخره زمینه‌سازی برای سعادت دنیوی و اخروی بشر را برای شهروندان هر جامعه فراهم می‌کند. از این رو امنیت رشد و تعالی جوامع انسانی را رقم می‌زند، امنیت اجتماعی در افراد مختلف می‌تواند زمینه‌های مساعد برای کار و تلاش به وجود آورده، این زمینه‌ها تفکر افراد را هدایت، خلاقیت را تقویت و قدرت ریسک‌پذیری افراد را بالا می‌برد. و به‌طور کلی، ادراک عدالت

امنیت جانی ($\beta=0.122, p<0.01$)، امنیت قضایی ($p<0.01$)، امنیت فکری ($\beta=0.118, p<0.01$) است. لذا نتیجه گرفته شد که امنیت اجتماعی به شکل مثبت و معنی‌داری عدالت اجتماعی را پیش‌بینی می‌کند.

نتیجه‌گیری

عدالت از مبانی اساسی اخلاق در نظام سلامت محسوب می‌شود و برقراری آن از ضروریات سیاست‌گذاران و متولیان سلامت است، بنابراین مطالعه حاضر باهدف بررسی نقش دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی در پیش‌بینی عدالت اجتماعی در نظام سلامت انجام شد.

نتایج نشان داد همبستگی بین دین‌داری با عدالت اجتماعی مثبت و معنی‌دار بود و مثبت بودن ضریب به دست آمده نشان می‌دهد که بین دین‌داری با عدالت اجتماعی ارتباط مستقیم وجود داشت، همچنین نتایج رگرسیون نشان داد که ابعاد دین‌داری (اعتقادی، عاطفی و رفتاری) به شکل مثبت و معنی‌داری عدالت اجتماعی را پیش‌بینی می‌کنند. یافته فوق با نتایج مطالعات پیشین در این زمینه همسو است، به‌عنوان مثال مطالعه صادقی و کاظم خوانی (۱۴۰۲) نشان داد که دین‌داری تأثیر مثبت متوسطی بر روی احساس عدالت اجتماعی دانشجویان در دوران کرونا داشت (۱۱). نتایج تحقیق دیگری نشان داد که بین دین‌داری و تمامی ابعاد آن یعنی بعد اعتقادی دین‌داری، بعد مناسکی دین‌داری، بعد پیامدی دین‌داری، بعد تجربی دین‌داری، بعد شناختی دین‌داری با میزان احساس عدالت اجتماعی شهروندان شهر بندرعباس ارتباط مثبت و مستقیم و معنادار وجود داشت (۱۲). همچنین یافته‌های مطالعه ذوالفقاری و حسن زمانی (۱۳۹۳) حاکی از وجود رابطه بین نگرش به عدالت اجتماعی و نوع دین‌داری دانشجویان بود به نحوی که هر چه دین‌داری آن‌ها عقلانی‌تر و متجددتر شود نگرش آن‌ها به عدالت اجتماعی نیز لیبرالیستی‌تر می‌شود و برعکس هر چه دین‌داری سنتی‌تر شود، نگرش آن‌ها به عدالت اجتماعی نیز سوسیالیستی‌تر می‌شود (۱۳). در تبیین یافته فوق می‌توان گفت دین‌داری به انسان کمک می‌کند تا معنای زندگی و مخصوصاً عواملی که ممکن است مشکلات روحی و روانی برای انسان‌ها به وجود آورد را بهتر درک کند و باعث دلگرمی و خرسندی در روحیه افراد شود و به همین دلیل سلامت روحی و روانی انسان‌ها افزایش پیدا می‌کند. و منجر به ایجاد احساسات و ادراکات مثبت در افراد می‌شود (۲۳)، به عبارت دیگر داشتن مذهب و افزایش دین‌داری احساس امیدواری در افراد افزایش می‌دهد و بدین ترتیب با بهبود سبک زندگی و افزایش سلامت روانی منجر به بالا رفتن احساس عدالت در افراد می‌گردد (۲۴). در تبیینی دیگر می‌توان گفت دین‌داری باعث می‌شود افراد هم‌کیش با همدیگر یک شبکه اجتماعی تشکیل دهند و به هنگام نیاز به کمک یکدیگر بشتابند. به همین دلیل با افزایش دین‌داری، حمایت اجتماعی افراد جامعه توسط هموعان و هم‌کیشان افزایش پیدا می‌کند و این مشارکت

Journal of Applied Sociology. 2011;22(3):41-62. (Persian).

3. Mortenson L. Integrating social justice-oriented content into English for Academic Purposes (EAP) instruction: A case study. English for Specific Purposes. 2022;65:1-14.

4. Seyed Bagheri SK. Epistemological foundations of social justice with emphasis on the Holy Quran. Journal of Zehn. 2019;19(76):111-34. (Persian).

5. Aminmoghaddasi A, Afsahi N. Semantic Analyses of the Concept of Social Justice in Holly Quran (Study Subject: Collocations). Arabic Literature. 2023;15(1):43-60. (Persian).

6. Heydari V, Saeb S. Explanation Social Justice Relationship and Sense of Social Security in the Rural Areas, Case Study, Ardabil County. Regional Planning. 2020;9(36):67-82. (Persian).

7. Shattuck EC, Muehlenbein MP. Religiosity/spirituality and physiological markers of health. Journal of religion and health. 2020;59(2):1035-54.

8. Mol H. Religion and Identity A Dialectic Interpretation of Religious Phenomena. Australian Association for the Study of Religions Book Series. 2022:16-22.

9. Babaei O, Zahedi Mazanderani MJ, Maleki A. A Qualitative Study of the Religiosity of the New Middle Class in the Way of Grounded Theory. Sociology of Social Institutions. 2023;10(21):179-208. (Persian).

10. Jafari E, Rasaei F, Salmani A, Pourmohseni Koluri F. The role of organizational intelligence and religiosity in working with the general health of military personnel. Military Psychology. 2023;13(52):169-88. (Persian).

اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی لازم و ملزوم یکدیگر هستند، به طوری که در فقدان احساس امنیت، ادراک عدالت نیز ناممکن می‌گردد و از سوی دیگر، به واسطه تأمین عدالت اجتماعی، امنیت نیز محقق می‌گردد. سازوکار این ارتباط به صورت مختلفی قابل مشاهده است. نخست آن‌ها در شرایط وجود احساس امنیت اجتماعی، اقشار ضعیف و آسیب‌پذیر جامعه امکان فعالیت یافته و مشارکت اجتماعی و سیاسی آن‌ها افزایش می‌یابد، نیازهایشان را بیان کرده و در پی پاسخ‌گویی مطلوب نسبت به این نیازها هستند. در این شرایط، با توسعه حوزه توانمندی و حق انتخاب افراد، می‌توان چشم‌انداز عدالت را از رهگذر تأمین امنیت اجتماعی و ادراک آن از سوی شهروندان فراهم ساخت (۲۶). به واسطه ایجاد حس ارزشمندی در عاملیت اجتماعی، اقتصادی و سیاسی که خود ریشه در وجود حس امنیت روانی و رضایتمندی اقتصادی افراد جامعه دارد، اعتماد، مشارکت و حساسیت اجتماعی شهروندان افزایش یافته و در نتیجه احساس آنان نسبت به وجود برابری و فقدان نا عدالتی در مناطق و نواحی شهری افزایش می‌یابد (۶). همچنین به واسطه تأمین امنیت در وجوه عینی آن در مناطق شهری در مواردی نظیر تأمین امنیت سکونت‌گاه‌ها، نواحی خطرآفرین، ایمن‌سازی پارک‌ها، خیابان‌ها و نواحی جرم‌زا در نواحی شهری، شهروندان آرامش بیشتری به دست آوردند و در نتیجه پنداشت از عدالت حاصل از تأمین امنیت و احساس امنیت اجتماعی بیشتر می‌گردد.

از جمله محدودیت‌های مطالعه حاضر به انجام مطالعه در بین شهروندان تهرانی می‌توان اشاره نمود که تعمیم‌پذیری آن را به سایر شهرها محدود می‌کند. محدودیت بعدی ممکن است وجود ویژگی‌های شخصیتی و تفاوت‌های فردی خانوادگی شرکت‌کنندگان و تفاوت در سطح نگرش و آگاهی آنان در خصوص متغیرهای مورد مطالعه بر نتایج پژوهش تأثیر گذاشته باشد. از این رو پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های مشابه در دیگر شهرها و با فرهنگ‌های متفاوت نیز صورت پذیرد و نتایج باهم مقایسه گردد. بر اساس نتایج دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی موجب گسترش عدالت اجتماعی می‌شود، لذا نتایج پژوهش اهمیت نقش دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی در ارتقای عدالت اجتماعی شهروندان را می‌رساند.

References

1. Jalali R, Ahmadi M, Raeiszadeh M. Promoting the sustainability of health in the realization of social justice in the second step of the revolution with an emphasis on the function of policy making. Quarterly Journal of Nursing Management. 2022;11(2):122-132. (Persian).
2. Hezarjaribi J. The Study of Feeling Social Justice and effective factors on it.

20. Aliverdina A, Memar R, Nostatzehi S. Experimental study of the relationship between religiosity, self-control and deviant behavior. *Socio-Cultural Strategy*. 2015;4(3):7-43.
21. Vosoughi A, Zahiri H, Sharbatian Y. Explaining the security and sense of social security of female heads of the household with a focus on cultural and social capital (case study: women covered by the Imam Khomeini Relief Committee (RA) and Tehran City Welfare Organization in 1400). *Quarterly Journal of Woman and Society*. 2023;14(53):163-176.
22. Riahi M, Eskandari S, Hakiminya B. A Study of the Relationship between Media Consumption and Feeling of Justice among the Students of Mazandaran University. *Journal of Applied Sociology*. 2018;29(3):1-18.
23. Sawatzky R, Ratner PA, Chiu L. A meta-analysis of the relationship between spirituality and quality of life. *Social indicators research*. 2005;72:153-88.
24. Koenig HG. Religion, spirituality, and health: The research and clinical implications. *International Scholarly Research Notices*. 2012.
25. Ghafoury pour M, Shamerizi Sh, Khajehpour K. Social justice and its role in social security from the perspective of the Qur'an and Islamic traditions. *Ethical Research*. 2021;12(2):23--246. (Persian).
26. Heydari sareban V. Analysis of the Factors Improving the Sense of Social Justice (Case study: Ardabil City). *Geography and Territorial Spatial Arrangement*. 2018;8(28):91-110. (Persian).
11. Sadeghi Z, Kazemkhani H. Religiosity and sense of Social Justice in the Islamic Republic of Iran (Case study: students of Shahid Madani University of Azerbaijan). *Bi-Quarterly Political Knowledge*. 2023;19(1):171-88. (Persian).
12. Zaeri tombeki A, jafarinia G, Paslarzade H. Investigating the Relationship between Religion and Sense of Social Justice among Citizens of Bandar Abbas. *Political Sociology of Iran*. 2020;3(2):238-63. (Persian).
13. Zolfaghari A, Hassan zamani S. Investigate The Relationship Between Religiosity and Attitudes to Social Justice. *Social Development & Welfare Planning*. 2014;5(20):93-124. (Persian).
14. Amirisjiraz M, AbbasiSfaji Aa, Rahmanifiroozjah A. Investigating the relationship between feelings of social security and social trust (Case study of social security customers of Gillan province (Family and Health. 2021;11((Adolescences)):11-26. (Persian).
15. Aspers P, Godart F. Sociology of fashion: Order and change. *Annual Review of Sociology*. 2013;39:171-92.
16. Duyvesteyn I, Worrall JE. Global strategic studies: a manifesto. *Journal of Strategic Studies*. 2017;40(3):347-57.
17. Öktem KG. The welfare state as universal social security: A global analysis. *Social Inclusion*. 2020;8(1):103-13.
18. Malekafzali H. Indicators of Equity in Health and its Social Determinants. *Iranian Journal of Culture and Health Promotion*. 2020;4(2):141-54. (Persian).
19. Bostan H, Fooladi H, latifi M, Rahmati M. Investigating justice in the draft document of the Iranian Islamic model of progress with emphasis on social justice. *Human Sciences Elite Discourse*. 2021;5(9):103-22.